

МОЖЛИВОСТІ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ ПРИ ОЦІНЦІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Національний університет «Одеська політехніка»

***Анотація.** Досліджено розрахункові комп'ютерні системи оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проектів. Розглянуті найуніверсальніші програми та методи для спрощеного надання оцінки проектам. Проаналізовані недоліки та переваги програм.*

Ключові слова: методи оцінки, комп'ютерні системи, розрахунок, ставка дисконтування, фінансові показники.

OPPORTUNITIES OF SOFTWARE IN EVALUATION INNOVATION AND INVESTMENT PROJECTS

***Abstract.** Computing systems for evaluating the effectiveness of innovation and investment projects are studied. The most universal programs and methods for simplified project evaluation are considered. The disadvantages and advantages of the programs are analyzed.*

Keywords: evaluation methods, computing system, calculation, discount rate, financial indexation

Для спрощення розрахункових процедур існують програмні продукти, що дозволяють оцінювати та прогнозувати фінансовий стан підприємства, виконувати порівняльний аналіз ефективності варіантів інноваційно-інвестиційного проекту, моделювати економічний розвиток проекту та отримувати прийнятні для інвестора результуючі показники.

Підвищення інтересу до методів оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проектів серед українських підприємств викликає цілком закономірне зростання інтересу до методів бізнес-планування. Причому це стосується не тільки безпосередньо методології розробки бізнес-плану, формування його структури та змісту. Вибору ключових показників для аналізу, а й засобів, що дозволяють автоматизувати процес бізнес-планування, як повністю, так і в окремих його частинах [1, с.91-92].

Якщо говорити безпосередньо про ефективність організації бізнес-планування підприємства, то тут можна відзначити кілька основних моментів: 1) усвідомлення керівництвом підприємства необхідності ретельної оцінки ефективності проектів на початок інвестування в них; 2) рівень володіння виконавцем методами оцінки інвестицій; 3) оптимізація самого процесу бізнес-планування.

До найбільш поширених комп'ютерних імітуючих систем, що використовуються при оцінці ефективності інноваційно-інвестиційних проектів, відносяться: Project Expert (Про-Інвест-ІТ, Альт-Інвест (АЛБТ), COMFAR (UNIDO) [1, с.47-65] та інші програмні пакети.

Можна виділити дві великі групи такого роду програмного забезпечення: "закриті" та "відкриті". У закритих пакетах немає можливості зміни користувачем формул і алгоритмів, які використовуються для обчислення даних. До таких, наприклад, відносять Project Expert. Користувач при цьому розуміє, що робиться, проте не бачить, як це робиться. Відкриті пакети, написані на базі електронних таблиць, мають можливість модифікації формул.

Кожна програма так чи інакше адаптована до умов української економіки, має певне коло користувачів і приблизно однакові з іншими програмами принципи роботи, вихідні дані, вихідні форми, методики аналізу результуючих показників ефективності проекту.

Останні версії програмних продуктів за критеріями їх якості (функціональним можливостям, якості програмної реалізації, зручності інтерфейсу, захищеності та ін.) досягли певного, рівнозначного рівня розвитку. Нагадаємо, що до функціональних можливостей пакета належать такі показники: використання сучасної методики розрахунку, що базується на імітації потоку реальних грошей; мінімізація обмежень на горизонт та крок розрахунку; мінімізація обмежень на кількість товарів;

багатство набору фінансових та економічних показників, що використовуються для оцінки проекту; допускається пакетом різноманітність сценаріїв у реалізації проекту; можливість та способи обліку інфляції, розрахунків у поточних та прогнозних цінах; можливість та способи обліку невизначеності та ризику: можливість збереження у пам'яті комп'ютера прийнятих варіантів розрахунку для подальшого порівняння та остаточного відбору тощо.

Excel. Найуніверсальніший продукт із усього спектру програмного забезпечення.

1. Переваги. Гнучкість та можливість для інвестиційного аналітика реалізувати власні методики та напрацювання.

2. Обмеження. Користувач повинен впевнено володіти аналітичними методиками та навичками роботи з Excel, необхідно додатково готувати підсумкові звіти та документи за результатами аналізу. Ускладнено у цьому випадку швидке створення та ставлення альтернатив. Це відноситься і до різного роду шаблонів та програм на основі Excel (наприклад, «Альт-Інвест»), в яких вже реалізовані форми введення та розрахунку даних, що спрощують створення моделі та проведення аналізу.

Project Expert використовує спеціалізований блок «Аналіз чутливості», в якому користувачеві надається можливість в автоматичному режимі проводити дослідження та будувати графіки, що характеризують вплив вхідних параметрів на ключові вихідні показники ефективності проекту (NPV, IRR та ін.), що дозволяє обґрунтовано оцінити рівень ризику вкладення капіталу у проект.

Переваги:

1. Представляє користувачеві найширші можливості: календарний план- програма продажу кожного виду продукції з урахуванням сезонності, умов поставок та оплати; програма виробництва докладно дозволяє описати обсяг продукції, норми витрати кожного виду сировини на одиницю продукції, описати придбання матеріальних ресурсів, облік витрат за персонал і загальні витрати виробництва.

2. Дуже докладно описана фінансова діяльність, що включає формування акціонерного капіталу і залучення позикових коштів, можливість оптимізації підбору розміру позикових коштів залежно від залишку грошових коштів на рахунку. Є можливість управління власним капіталом у вигляді інвестиційних вкладень - розміщення тимчасово вільних коштів у альтернативні проекти, яке також може бути оптимізовано. Розподіл прибутку та податкові пільги дозволяють визначити прибутковість акцій і правильно розрахувати базу оподаткування.

3. Велика гнучкість при описі параметрів проекту. Горизонт розрахунку проекту може досягати 30 років із кроком розрахунку в 1 місяць. Для кожного з 16000 можливих видів продукції програма дозволяє складати детальний план продажу з урахуванням умов оплати.

4. Економічне оточення включає стандартний набір показників - курс основної та додаткової валюти, диференційована інфляція за різними видами доходів і витрат, облікові ставки за позиковими коштами, податкове оточення, що дозволяє створювати нові податки з урахуванням обраної бази оподаткування.

5. Аналітична частина програми представлена докладним переліком показників ефективності, який порівняно з попередніми версіями доповнено новими показниками, наприклад, модифікована норма прибутковості та тривалість, які можуть бути використані за певних схем реалізації проекту.

6. Розрахунок точки беззбитковості по кожному виду продукції.

7. Прекрасний генератор звітів для формування результатів за проектом. Варто виділити чітку структуру бізнес-плану з детальним текстовим описом всіх етапів розробки проекту. Програма дозволяє складати звіт кількома іноземними мовами.

Недоліки:

1. Відсутність можливості створювати варіанти проекту на будь-якій стадії його розробки та проводити порівняльний аналіз по всьому набору показників, що є в програмі.

2. Ставка дисконтування, як і в усіх програмах, задається інтегровано на весь проект.

3. Фінансових показників, розрахованих на основі формах балансу і звіту про прибутки і збитки, що розраховуються, недостатньо для повної оцінки прогнозованого фінансового стану підприємства.

4. Практично повністю відсутній аналіз операційної діяльності, що ускладнює використання програм для постановки управлінського обліку.

5. Документи формуються відповідно до закордонних вимог і, як зазначалося, дещо спрощені.

6. Програма методично розроблялася у наближенні до західних стандартів бухгалтерського обліку.

Особливо чітко це видно на стартовому балансі, який є спрощеною формою західних стандартів. Це ускладнює використання стандартних вітчизняних форм бухгалтерської звітності для проведення,

особливо, ретроспективного аналізу фінансово-господарської діяльності. Фірма випустила додатковий модуль (програму) Audit Expert, який використовує в якості вхідної інформації вітчизняні форми бухгалтерської звітності, проводить фінансовий аналіз та рейтинг підприємств. Однак на виході цієї програми - той же формат фінансових документів, який приймається у якості вихідної інформації основою програмою Project Expert. Однак цей фінансовий модуль постачається за додаткову плату.

Методологія оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проектів, що використовується в програмних пакетах, дозволяє з мінімальною помилковістю визначити вартість передбачуваного бізнесу на конкретному підприємстві. Зазначений метод оцінки бізнесу широко використовується за кордоном для оцінки нерухомості в оцінці бізнесу на конкретному підприємстві [3, с. 96-99]. Аналітичні можливості окремих програмних комплексів дозволяють планувати та прогнозувати фінансову спроможність підприємства; розробляти заходи щодо фінансового оздоровлення та розвитку міста, регіону [2, с. 78-83] галузі; проводити маркетингові дослідження та оцінювати ризики вкладення ресурсів у реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів. Отже, з'явилися програмні продукти для вирішення деяких питань управління, планування та внутрішнього контролю за ефективністю виробничої діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Елементи стандартної моделі сучасної трансформаційної економіки: навчальний посібник. За ред. В.І. Захарченко. Одеса: Наука і техніка, 2016. 336 с.
2. Захарченко В.І., Акулюшина М.О. Динаміка інвестиційно-інноваційних процесів у нестабільному середовищі: монографія. Херсон: Олді-плюс, 2013. 212 с.
3. Науково-методичні засади передпланової оцінки інноваційно-інвестиційних проектів: монографія. За ред. В. І. Захарченко. Одеса: Атлант, 2015. 104 с.

Захарченко Володимир Іванович – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародного менеджменту та інновацій, Національний університет "Одеська політехніка", м. Одеса, e-mail: v.i.zaharchenko@op.edu.ua

Міхно Олександра Михайлівна – магістрант кафедри менеджменту організації та адміністрування, Національний університет "Одеська політехніка", м. Одеса, e-mail: alexandra.rey0504@gmail.com

Zakharchenko Volodymyr Ivanovych - doctor of economics, Department of International Management and Innovation, National University "Odessa Polytechnic", Odessa, e-mail: v.i.zaharchenko@op.edu.ua

Mikhno Oleksandra Mykhailivna - Master's degree, Department of Organization Management and Administration, National University "Odessa Polytechnic", Odessa, e-mail: alexandra.rey0504@gmail.com